

Sommarvillan mitt i staden

En trädgårdshistorisk fallstudie om sommarvillan Rönneholm

The Country house in the city

the summer villa Rönneholm - a garden historic case study

Marika Nurmela

Sommarvillan mitt i staden - en trädgårdshistorisk fallstudie om sommarvillan Rönneholm.

The Country house in the city - the summer villa Rönneholm - a garden historic case study

Marika Nurmela

Handledare: Åsa Klintborg Ahlklo, SLU, Institutionen för
landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Anna Peterson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur,
planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbete i trädgårdsdesign

Kurskod: EX0798

Program/utbildning: Trädgårdsingenjör: design - kandidatprogram

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2016

Omslagsbild: Marika Nurmela

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Rönneholm, sommarvilla, stadspark, allé, Malmö, trädgårdshistoria

Framsida: Litografi av Carl Conrad Dahlberg 1820-talet. Ur: Carlotta databas.

Övriga fotografier av Marika Nurmela om inget annat anges.

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord

Jag har alltid varit nyfiken på Rönneholmsparken då jag har spenderat många dagar där och nyfiken undrat vad den äldre byggnaden mitt i grönområdet kunde ha för samhörighet med resterande park. Det var inte förrän när jag läste en kurs i trädgårdshistoria som jag verkligen fick upp ögonen för parken och insåg att det faktiskt låg något mer dolt i grönskan än en ordinarie park. Främst vill jag tacka min jack russel terrier Evert för alla promenader i området som gjorde det möjligt att jag upptäckte Rönneholms gröna områden vilket ledde till detta arbete.

Jag skulle även vilja tacka min handledare Åsa Klintborg Ahlklo för synpunkter och tips under arbetets gång.

Marika Nurmela

Malmö, mars 2016

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	SID. 5
KARTA ÖVER MALMÖ STAD	SID. 6
INLEDNING: RÖNNEHOLM IDAG	SID. 7
MATERIAL OCH METOD	SID. 9
DOMÄNEN RÖNNEHOLM	SID. 10
BENÄMNINGEN LANDERI OCH SOMMARVILLA	SID. 11
NÄR SOMMARVILLAN RÖNNEHOLM KOM TILL MALMÖ	SID. 11
RÖNNEHOLMSGÅRD OCH TRÄDGÅRD BÖRJAR FORMAS	SID. 12
KARTA ÖVER ÄGORNA RÖNNEHOLM 1859	SID. 14
DEN ENGELSKA TRÄDGÅRDEN	SID. 15
PLANRITNING ÖVER RÖNNEHOLM	SID. 16
FORTS. DEN ENGELSKA TRÄDGÅRDEN	SID. 17
KARTA ÖVER ÄGORNA RÖNNEHOLM 1861	SID. 19
DEN NORRA SIDAN OM SOMMARVILLAN	SID. 20
ENTRÉN BYTER SIDA FRÅN NORR TILL SÖDER	SID. 22
DEN SÖDRA SIDAN OM SOMMARVILLAN	SID. 26
RÖNNEHOLM FÖRFALLER	SID. 27
RÖNNEHOLM RÄDDAS	SID. 28
SPÅR AV RÖNNEHOLMS ALLÉER	SID. 29
-RÖNNEHOLMS ALMALLÉ	SID. 30
-DÅ RÖNNEHOLMSVÄGEN, NU NORDLINDS VÄG	SID. 31
-KÖPENHAMNSVÄGEN	SID. 32
DISKUSSION & SLUTSATS	SID. 34
KÄLLFÖRTECKNING	SID. 36

Sammanfattning

Detta är en trädgårdshistorisk fallstudie om sommarvillan Rönneholm beläget i Malmö. Syftet är att utreda vilken betydelse sommarvillan Rönneholm har haft för kvarteret Rönneholm och hur sommarvillans trädgårdshistoria har påverkat utformningen av parken. Arbetet har genomförts med fallstudie i Rönneholmsparken, arkivstudie och litteraturstudie.

Resultatet visar att domänen Rönneholm har haft direkt påverkan på hur större omkringliggande vägar i Malmö har anlagts och att man idag i parken kan finna påtagliga tecken från Rönneholms långa historia. Vidare berörs även tre olika alléer som har anknytning till anläggningen.

Abstract

This is a garden historic case study about the summer villa Rönneholm in Malmö town. The purpose of this study was to examine which impact the summer villa Rönneholm has had for the neighbourhood Rönneholm and how the summer villa garden history have affected the design of the park. The study has been carried out through a case study in Rönneholmsparken, archive study and literature studies.

The result shows that the domain Rönneholm have a clear impact on how surrounding roads have been built in Malmö and that today in the park there are noticeable signs from Rönneholms long history. Furthermore three avenues that have had associations to the facility have been studied.

KARTA ÖVER MALMÖ STAD, 2002

OCH MARKERING ÖVER RÖNNEHOLMS PARK

RÖNNEHOLMSPARKEN

Bild 1. Rönneholms södra sida med öppning i häcken mot Köpenhamnsvägen. 2015

Inledning - Rönneholm idag

Idag innefattar Rönneholm ett större bostadskvarter beläget i västra Malmö. I kvarteret ligger en bortglömd mindre stadspark med flera av Malmös äldsta och största träd (Skånska Jätteträd 2015) samt ett äldre boningshus från slutet av 1700-talet. Ett hus som idag arrenderas av Bladins gymnasium. (gymnasium.se, 2016) Hela grönområdet öppnades inte upp för allmänheten förrän efter 1940-talet då den sista privata ägaren köptes ut. (Widerberg 1964)

Att den nu lummiga och välbesökta offentliga parken var en ståtlig och grandios sommarträdgård för endast en familj är det nog få som vet.

Idag finns det enbart en öppning kvar i den häck som avgränsar parken från Köpenhamnsvägen, (se bild 1) som kan förnimma om att där tidigare har varit en större entré till Rönneholmsegårdens södra sida. På sommarvillans södra framsida finns idag bl.a. en stor gräsyta och en rabattplantering som omgärdas av lägre buxbomshäckar. Planteringen tillkom först efter den stora restaureringen av Rönneholm som skedde 1964. (Wideberg 1964)

Idag används parken flitigt av kvarterens invånare året om. På de stora öppna gräsytorerna på huset södra sida leks det sommarlekar och picknickar brer ut sig sent in på sommarkvällarna. Under

Bild 2. Nappaträdet i Rönneholmsparken

Bild 4. Rönneholmsparkens södra sida.

Bild 3. Skogslekplatsen i Rönneholmsparken

dagarna använder omkringliggande förskolor parken med dess höga gröna tak som spännande utflyktsmål. Det plockas av fallfrukten från de äldre päronträden och den stora trädartrikedom lockar entusiaster.

På sommarvillans norra sida har en äkta kastanj planterad 1980 (se bild 2), blivit en välbesökt plats för de minsta barnen att lämna sina nappar till. Rönneholms egna nappaträd. Utöver nappaträdet har även en av Malmös många temalekplatser, Skogsleksplatsen tillkommit till barnens förfogande. Lekplatsen invigdes 2006. (Malmö stad 2016)

Jag bor i Rönneholms kvarter sedan flera år tillbaka och har ofta besökt parken under hundpromenader och varmare dagar. Det var först när jag började studera växtkännedom som jag upptäckte parkens enorma artrikedom. Efter en kurs i trädgårdshistoria på SLU uppmärksammade jag också flera tecken på att platsen dolde något mycket mer än en ordinarie park. Utöver parkens utformning började jag även se fler uttryck i omgivningen runtomkring som fick mig att undra om det hade någon samhörighet med Rönneholm, t.ex. pilallén som sträcker sig längs med Nordlinds väg, vilket jag även under mitt arbete har kunnat sammanlänka med platsens tidigare ägor och tomtgränser.

För att begränsa mitt arbete har jag huvudsakligen fokuserat på platsens grönområden dvs. sommarvillan och dess tillhörande park. Syftet med mitt arbete har varit att kartlägga och skriva en historiska redogörelse om en bortglömd park i Malmö stad. Frågorna jag har ställt mig är;

- *Hur har grönområdet runt sommarvillan Rönneholm utformats och förändrats genom historien?*
- *Vem eller vad har legat till grund till förändringarna och hur har området använts?*

Material och metoder

Metoder som har använts för att genomföra detta arbete är fallstudie, litteraturstudie och arkivstudie.

Det har varit lite klurigt att hitta direkt material över Rönneholm då parken har fallit mellan stolarna eftersom området har varit privatägt under lång tid. Med hjälp av resultaten från de olika metoderna har jag pusslat ihop Rönneholms historia bit för bit.

Fallstudie

Fallstudie har utförts i kvarteret Rönneholm och Rönneholmsparken. Rönneholm ligger i västra delen av Malmö, i Slottstaden, ungefär 2 km från stadens centrum. Jag har undersökt områdets utformning, växtmaterial och platsens användning. Jag har observerat hur resultaten av fallstudien förhåller sig till det material som jag har funnit under litteraturstudien.

Litteraturstudie

Genom att leta i fotnoter i böcker som berör ämnet har jag efter många varv funnit äldre böcker om Malmös historia där Rönneholms egna historia har redogjorts mycket noggrannare än i nutida böcker som ofta berör ämnet med någon enstaka mening.

Med det sagt har jag även funnit kortare intressanta noteringar i nutida böcker om Malmös historia och utveckling, där Rönneholm har nämnts i förbifarten.

Vidare har jag även sökt litteratur på Internet. Sökord som jag har använt mig av är bland annat: Rönneholm, Rönneholmsgården, Rönneholmsparken, äldre fotografier Malmö, Rönneholm träd, och gamla kartor.

Arkivstudie

Mycket av arbetets tid har spenderats på Malmös stadsarkiv och bibliotek. Jag har gått genom äldre artiklar från mikrofilmer, andra artiklar, böcker, kyrkböcker och historiska kartor. Jag har även besökt Malmö stads rit- och kartarkiv utan större framgång då Rönneholmsparken var privat fram till 1900-talets början och börjades inte restaureras av Malmös stad förrän vid 1900-talets andra hälft. Detta innebär att de inte har så många äldre dokument om Rönneholm.

Domänen Rönneholm

Rönneholm kom att få många privata ägare, närmare bestämt 13 st fram till 1908 då Malmö stad köpte gården med dess tillhörande trädgård och park från den sista privata ägaren. (Isberg, 1922) Jag kommer enbart att benämna de som har varit viktiga för Rönneholms utformning.

Bild 5. Detaljbild från Karta över staden Malmö med tillhörande ägor. 1899. Häraderna Luggude, Rönneberga, Torna, Bara, Onsjö, Harjager är inringade med röd markering. Ur: Historiska kartor

Den första att arrendera Rönneholm var borgmästaren och rådmannen för Malmö stad, Carl Magnus Nordlindh. 1797 hade borgmästaren varit ägare till plantagelyckorna Onsjö och Harjager (bild 5) i några år. De kommande åren köpte borgmästaren även de närliggande plantagelyckorna Rönneberg, Luggude, Torna och halva Bara. (Isberg 1922). Plantagelyckorna blev namngivna efter skånska härader och kom att benämnas Västra Plantagelyckorna. (Helander 1977) Sammanlagt innefattade ytan ett 3 hektar stort område, (Isberg 1922) där Nordlindh inom västra Plantagelyckan Rönneberg byggde upp gårdsdomänen Rönneholm (se inringad markering på bild 6). Rönneholm domän kom att innefatta en huvudbyggnad, trädgård, holme, odlingsmark och betesmark.

Bild 6. Detaljbild från Karta över staden Malmö, 1850. Ur: Carlotta databas. Domänen Rönneholm är markerad med en röd ring.

Benämningen landeri och sommarvilla

När jag började mina litteraturstudier i ämnet observerade jag att äldre sommarvillaområden i Sverige ofta benämns landeri t.ex. Landerier i Göteborg och Landeriet Katrinetorp. Därför var infallsvinkeln för detta arbete först tänkt att handla om landeri. Vidare upptäckte jag ganska snabbt att Rönneholm inte kunde omfattas av denna benämning. Gunilla Enhörning skriver i sin avhandling *Landerierna i Göteborgs stadsbyggande*. ”benämningen Landeri är ganska allmänt hållen: rätt innehavd jordbruksegendom av herrgårdskaraktär, belägen på stadens donationsjord” (Enhörning 2006)

När man läser vidare om fallet så är Rönneholm en jordbruksegendom av herrgårdskaraktär. Men där slutar likheterna. Marken Rönneholm arrenderar är inte av donationsjord. (Helander 1977) Vidare beskriver Enhörning hur, 1750 lämnades det västra fältet utanför Malmös centrum ut till plantageodlingar med arrenderättigheter men genom att dessa markområden hade sammanslagits och bebyggt utan någon inskränkning under åren 1780-1850 så gick Malmö stad miste om jordarna. Vidare ändrades de juridiska förhållanden runt 1850 och då hamnande plantagelyckorna på privatägd mark och kunde därför inte formellt benämnas landeri. (Enhörning 2006) Det skulle dröja fram till 1907 innan Rönneholm och dess mark hamnade i Malmö stad ägo. (Isberg 1922)

När sommarvillan Rönneholm kom till Malmö

Under 1800-talet börjar Malmö stad utvecklas till en industristad och tidigare grönområden och åkermark får ge utrymme för industriella verksamheter. Stadsgränsen utvidgas och befolkningsantal växer. (Helander 1977)

Som nämndes i förra avsnittet köper Nordlindh i slutet av 1700-talet Västra Plantagelyckorna och börjar bygga upp domänen Rönneholm med tillhörande sommarvilla. Anledningar till detta kan dels vara att innehavaren av gården vill ha mer uppsikt över sin mark och sina investerade pengar. (Olsson 2012) En annan anledning som är möjlig är att brukaren av sommarvillan, oftast någon från högre samhällsklass, vill ha en tillflyktsort ifrån staden. Då Nordlindh var en av förespråkarna för en grönplan som kom till Malmö stad år 1811 (Pehrsson 1986) så finner jag det troligt att han inte enbart ville ha uppsikt över sina investerade pengar utan även hade ett större intresse för grönare stadslandskap.

Sommarvillan har ända sedan antiken varit en statussymbol. (Ackerman, 1985) Vilket innebar att värden för sommarvillan gjorde stora ansträngningar för att ge byggnaden ett anmärkningsvärt utseende, både utvändigt och invändigt. (Enhörning, Gunilla, 2006) Den pampiga sommarvillan på Rönneholm väckte så pass mycket uppmärksamhet under sin tid att Gustav IV Adolf besökte platsen b.l.a. 1801. (Isberg 1922)

Rönneholmsgård och trädgård börjar formas

Omkring 1796-1798 lät Nordlindh bygga två uthuslängor samt en huvudbyggnad som skulle stå sig som familjens sommarvilla. (Isberg 1922). Utomhuslängorna finns inte kvar idag men kan ses på detaljbilden från kartan från 1850 på sidan 13. Kring sommarvillan lät borgmästaren anlägga en trädgård samt ett större parkområde norr om byggnaden. (Isberg 1922)

Omkring 1812 restaurerar Nordlindh huvudbyggnaden och utökar sommarvillans gavlar med flyglar. (Widerberg 1964)

Året där på, 1813 utvidgar Nordlindh området kring sommarvillan. En väg som tidigare hade gått i rak linje längs med sommarvillan lades om som en krök runt huvudbyggnaden för att kunna ge utrymme för blomterasser och bersåer. (Isberg 1922) Den krökta vägen kom troligtvis att bli en gräns mellan familjens trädgårdsområde och det nyanlagda parkområdet som låg i anslutning till villan norr om den nya vägen. Detta parkområde innehåller idag troligtvis några av Malmös äldsta träd som kan vara upp mot 350 år gamla.

Bild 7. Rönneholms norra parkområde

Bild 8. Litografin visar en allé som leder in till Rönneholms norra sida. Litografi av Carl Conrad Dahlberg. 1820-talet. Ur: Carlotta databas

På ovanstående litografi som är daterat till 1820-talet (bild 8) ser vi en allé som leder in mot huvudbyggnadens norra sida. Alléns riktning motsvarar pilen på bild 9. Gången leder fram till två separata grindar som tar en vidare till sommarvillans norra huvudentré. I motsatt till dagens entré som ligger på gårdens södra sida. Närmast villan och innanför sektioner av häckar ligger en mindre trädgård avskild från resterande park. Den breda krökta vägen, dåvarande Rönneholmsvägen utgör en tydlig gräns mellan familjens privata trädgård och den naturlika landskapsparken som Nordlindh anlade 1813. (Isberg 1922)

Bild 9. Pilen visar riktningen och placeringen av den allé som syns på bild 8. Detaljbild från Karta upprättad av Georg Gustafsson, 1850. Se hela kartan på sida 14. Ur: Historiska kartor över Malmö

Bild 10. På kartan ser vi ägora till Rönneholm och ett fotografi över Rönneholms norra sida. Karta över ägora till Rönneholm upprättad av Georg Gustafsson, 1850. Ur: Historiska kartor över Malmö

Litografin (bild 8) visar även hur gården omgärdas av två sektioner med häckar. Detta kan också ses på den karta (bild 10) som dåvarande lantmästare George Gustafsson ritade 1859 över ägorna till Rönneholm. Kartan från år 1850 är en av de första dokumentationer som jag har funnit som ger en översiktlig bild över hela området. Kartan visar ägorna över Rönneholm med tillhörande betesmark, odlingsmark, huvudbyggnad och den omgärdade trädgården.

Mellan 1818 till 1835 skedde flera ägarbyten men inga relevanta för Rönneholms formgivning. 1835 köpte Axel Gustav von Usedom Rönneholms domän för 20 000 kronor. Han var den första att bo där både under sommar- och vintertid. Efter von Usedom kom det en ny period med flera olika ägare som enbart bodde på gården under kortare perioder.

Bild 11. Litografi av Samuel Gustav von Troil Tillverkning: 1800-tal Ur: Carlotta databas

1858 köpte landshövdingen av Malmöhus län, Samuel Gustav von Troil, domänen för 28 000 kronor. Gården återupptogs som sommarbostad av den nya ägaren. I *Mina minnen* beskriver Halling hur en dag kunde se ut för landshövdingen på Rönneholm:

[Rönneholm] ”var genom sin närbelägenhet, synnerligen passande till sommarbostad åt landshövdingen. Under de tolv år vi där vistades, gick jag vanligen varje morgon in till ämbetsrummet, tog efter slutat arbete ett kallt havsbad och åkte därefter hem till middagen” (Isberg 1922)

Den engelska parken

I samband med att landshövdingen tog över Rönneholm och dess ägor beslutade Troil sig för att göra större förändringar på anläggningen. Utöver att huvudbyggnaden restaurerades 1860 gjordes stora förändringar i trädgården och parken. (Isberg 1922)

Jag har funnit en planritning över Rönneholms park som är signerad av danska trädgårdsmästaren Carl William Suhr. Illustrationen har stora likheter med den ritning jag har funnit som Suhr ritade över Jarlsberg, 1848. (Svendsen 1959)

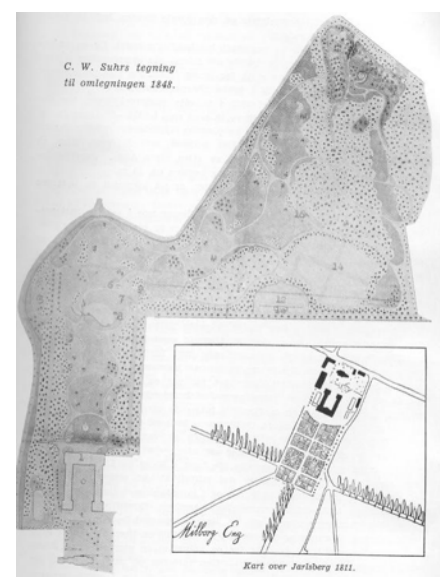

Bild 12. Ritning över Jarlsberg av C. W. Suhr Ur: Sem og slagen av H. Blom Svendsen, 1959

PLANRITNING ÖVER RÖNNEHOLM PARKANLÄGGNING 1860 AV SUHR

Bild 13. Planritning över Rönneholm Park av Suhr 1859 Ur: Historiska Kartor

Förtydligande av Suhrs anteckningar som finns till höger på planritningen.

1. Huvudbyggnad	8. Mistbanke
2. Trädgårdsmästare hus	9. Köksträdgård
3. Blomsterhus	10. Et Basin i Somme
4. Hönshus	11. Fruktbuskar
5. Hönsgård	12. Fruktträdgård
6. Ladugård	13. Utsikt över Köksträdgården
7. Gödselplats	14. Fiskdammen

På Suhrs illustrationsplan över Rönneholms park har grönområdet en tydlig utformning av det nya trädgårdsmodet som började bli populärt i Europa under senare halvan av 1800-talet. Den här typen av landskapspark benämns ofta Engelsk park och kännetecknas av friare organiska former och romantisering av naturen. (Ahrland, 2015). Den svaga siktlinjen som kan urskiljas på den tidigare kartan från 1850 är nu helt borta, markerad med en pil. (Bild 14) Den omgärdande häcken som syns på den tidiga litografin från 1820-talet (bild 8) runt gården har också försvunnit.

Bild 14. Detaljbild från Karta upprättad av G. G., 1850. Ur: Historiska kartor över Malmö

Bild 15. Planritning över Rönneholm Park av Suhr 1859. Ur: Historiska kartor över Malmö

Den krökta vägen som var en del av en större infartsväg, Rönneholmsvägen gick från stadens centrum till lantstället Rönneholm. Detta innebar att Troil var tvungen att ansöka hos Malmö stad för att få förlänga den krökta vägen inne i parken, vilket godtogs. Vägen utökades för att isolera sommarvillan ännu mer från den norra skogsparken. Fler rabatter och förskönande buskpartier anlades på området mellan sommarvillan och den nya krökta vägen inne i parken. (Isberg 1922)

Suhr inspirerades troligtvis mycket av tiden och ritade en gestaltning med mycket naturromantik där öppna gräsytor blandat med mer naturinspirerade skogspartier fick utgöra parkens utformning. (Jakobsson 2009) Samma organiska former kan man finna på Suhrs illustration över Jarlsberg. Större fält av organiska former avskiljs med promenadstigar runt hela parken. I de olika fälten på Rönneholm finner vi idag områden med stora och imponerande trädgrupper av bok som har gallrats fram efterhand. Bland skogspartierna kan man hitta inslag av dåtidens exotiska trädslag som idegran, hästkastanj, tall, ask, tysklönn och jättetuja. (Ahlklo 2015) (Se nästa sida för fotografier på de olika trädslagen från Rönneholms park.)

Bild 16. Jättetuja på Rönneholms södra sida

Bild 17. Norra Rönneholm

Bild 18. Tall i Rönneholmsparken

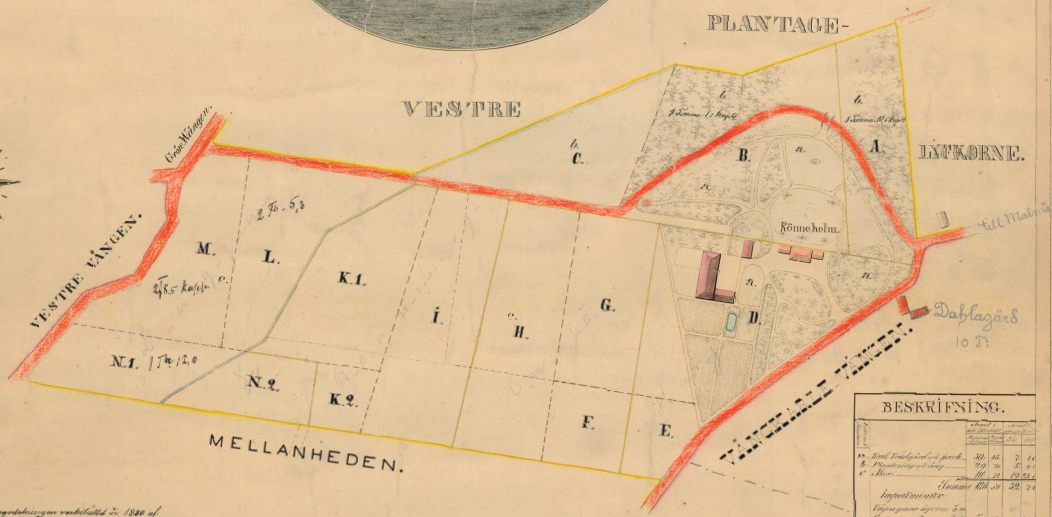
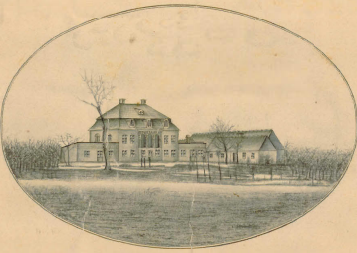
Bild 19. Idegran från Rönneholms norra sida

På slutet av 1860-talet lät den populära landshövdingen stadens invånare utnyttja parken norr om den nyanlagda vägen för söndagsutflykter. Malmös stadsarkivarie A. U. Isberg berättar målande hur de möttes av en välkomstfest i sin trädgård.

”...vid hemkomsten till Rönneholm möttes av parkens belysning med brokiga lampor och av musik, utförd av borgarsångsföreningen. Efter att oss emellan hava överlagt, huru vi inom vår trånga sommarbostad skulle kunna besvara stadsinvånarna artighet, överkommo vi att för sådant ändamål påföljande dag tillstålla en lantlig fest, till vilken jag vid middagens slut inbjöd alla de närvarande. ...Bord med dryckesvaror och förfriskningar vore utställda i parken, där militärmusik spelade, och damernas ljusa sommardräkter togo sig förträffligt ut bland de gröna träden” (Isberg 1922)

Den norra delen av Rönneholmsparken var det enda grönområde som var öppet för stadens invånare i Malmö stad under mitten av 1800-talet. (Bellander 1914) Gallringar gjordes i parken för att frigöra plats för danstillställningar. (Isberg 1922)

KARTA
öfver
ÄGORNE
vid
MÄLMÖ STAD.
Upprättad år 1861
af
Herr Carl Skogman,
Königs Landtmåtare i Malmös församling.

VENTRE VÄNGEN. VESTRE. MELLANHEDEN. LÄNKORNE. Dablagers 10 R.

BESKRIFNING.

	Are.	Med.	Stor.
1. Jordbruksmark i jord.	20. 65.	2. 14.	
2. Jordbruksmark i skog.	7. 9.	5. 1.	
3. Skog.	10. 21.	10. 21.	
4. Skog.	22. 24.	22. 24.	
5. Skog.	22. 24.	22. 24.	
6. Skog.	22. 24.	22. 24.	
7. Skog.	22. 24.	22. 24.	
8. Skog.	22. 24.	22. 24.	
9. Skog.	22. 24.	22. 24.	
10. Skog.	22. 24.	22. 24.	
11. Skog.	22. 24.	22. 24.	
12. Skog.	22. 24.	22. 24.	
13. Skog.	22. 24.	22. 24.	
14. Skog.	22. 24.	22. 24.	
15. Skog.	22. 24.	22. 24.	
16. Skog.	22. 24.	22. 24.	
17. Skog.	22. 24.	22. 24.	
18. Skog.	22. 24.	22. 24.	
19. Skog.	22. 24.	22. 24.	
20. Skog.	22. 24.	22. 24.	
21. Skog.	22. 24.	22. 24.	
22. Skog.	22. 24.	22. 24.	
23. Skog.	22. 24.	22. 24.	
24. Skog.	22. 24.	22. 24.	
25. Skog.	22. 24.	22. 24.	
26. Skog.	22. 24.	22. 24.	
27. Skog.	22. 24.	22. 24.	
28. Skog.	22. 24.	22. 24.	
29. Skog.	22. 24.	22. 24.	
30. Skog.	22. 24.	22. 24.	
31. Skog.	22. 24.	22. 24.	
32. Skog.	22. 24.	22. 24.	
33. Skog.	22. 24.	22. 24.	
34. Skog.	22. 24.	22. 24.	
35. Skog.	22. 24.	22. 24.	
36. Skog.	22. 24.	22. 24.	
37. Skog.	22. 24.	22. 24.	
38. Skog.	22. 24.	22. 24.	
39. Skog.	22. 24.	22. 24.	
40. Skog.	22. 24.	22. 24.	
41. Skog.	22. 24.	22. 24.	
42. Skog.	22. 24.	22. 24.	
43. Skog.	22. 24.	22. 24.	
44. Skog.	22. 24.	22. 24.	
45. Skog.	22. 24.	22. 24.	
46. Skog.	22. 24.	22. 24.	
47. Skog.	22. 24.	22. 24.	
48. Skog.	22. 24.	22. 24.	
49. Skog.	22. 24.	22. 24.	
50. Skog.	22. 24.	22. 24.	
51. Skog.	22. 24.	22. 24.	
52. Skog.	22. 24.	22. 24.	
53. Skog.	22. 24.	22. 24.	
54. Skog.	22. 24.	22. 24.	
55. Skog.	22. 24.	22. 24.	
56. Skog.	22. 24.	22. 24.	
57. Skog.	22. 24.	22. 24.	
58. Skog.	22. 24.	22. 24.	
59. Skog.	22. 24.	22. 24.	
60. Skog.	22. 24.	22. 24.	
61. Skog.	22. 24.	22. 24.	
62. Skog.	22. 24.	22. 24.	
63. Skog.	22. 24.	22. 24.	
64. Skog.	22. 24.	22. 24.	
65. Skog.	22. 24.	22. 24.	
66. Skog.	22. 24.	22. 24.	
67. Skog.	22. 24.	22. 24.	
68. Skog.	22. 24.	22. 24.	
69. Skog.	22. 24.	22. 24.	
70. Skog.	22. 24.	22. 24.	
71. Skog.	22. 24.	22. 24.	
72. Skog.	22. 24.	22. 24.	
73. Skog.	22. 24.	22. 24.	
74. Skog.	22. 24.	22. 24.	
75. Skog.	22. 24.	22. 24.	
76. Skog.	22. 24.	22. 24.	
77. Skog.	22. 24.	22. 24.	
78. Skog.	22. 24.	22. 24.	
79. Skog.	22. 24.	22. 24.	
80. Skog.	22. 24.	22. 24.	
81. Skog.	22. 24.	22. 24.	
82. Skog.	22. 24.	22. 24.	
83. Skog.	22. 24.	22. 24.	
84. Skog.	22. 24.	22. 24.	
85. Skog.	22. 24.	22. 24.	
86. Skog.	22. 24.	22. 24.	
87. Skog.	22. 24.	22. 24.	
88. Skog.	22. 24.	22. 24.	
89. Skog.	22. 24.	22. 24.	
90. Skog.	22. 24.	22. 24.	
91. Skog.	22. 24.	22. 24.	
92. Skog.	22. 24.	22. 24.	
93. Skog.	22. 24.	22. 24.	

19

Norra sidan av sommarvillan

Husets norra sida började allt mer likna den utformning som man kan se idag. Allén som syns på litografin från 1820-talet på sommarvillans norra sida är borta och istället finner vi två stora mjukt formade fält. (Bild 21) Vid kanten av fältet på sommarvillans västra sida finns idag en ståtlig blodbok som kan ses på de två fotografier från 2015 (bild 22 och 23). Blodboken var en tidstypisk solitär för 1800-talet med sin avvikande färg. (Ahlklo 2015)

Vidare går det idag att finna samlingar av trädgrupper öster om sommarvillan på husets norra sida, där tre eller flera träd står tätt samlade intill varandra. Detta var också ett mycket populärt sätt att plantera och gestalta parkmiljöer under 1800-talets första hälft. (Ahlklo 2015)

Bild 21. Detaljbild över Rönneholms norra sida från Karta upprättad av G. G., 1861. Ur: Historiska kartor över Malmö

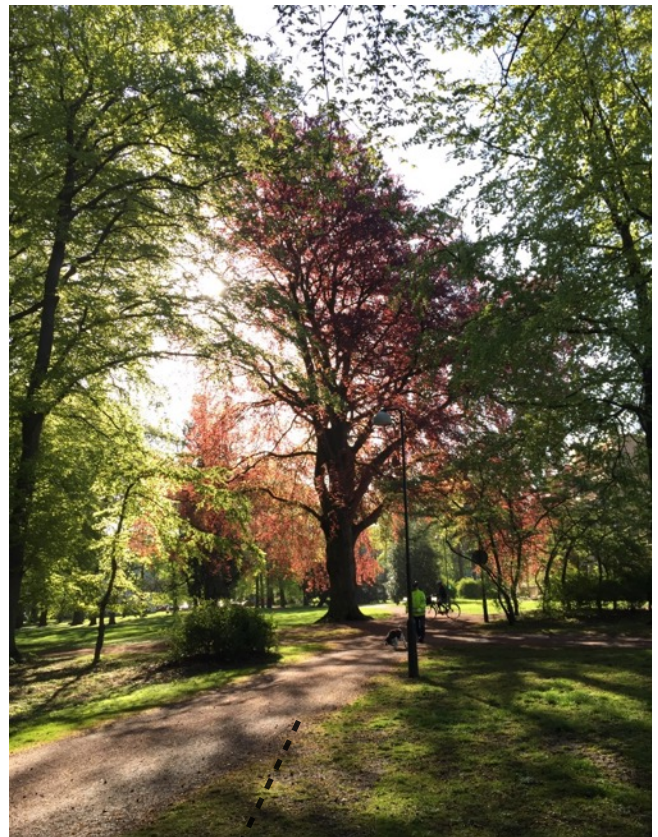

Bild 22. Blodbok i Rönneholmsparken

Bild 23. Samma blodbok i bakgrund till Rönneholmsgården sedd från sommarvillans södra sida.

Bild 24. Trädgrupp som står tätt tillsammans till öster om Rönneholmsgårdens norra sida.

Idag har de två större fälten från Suhrs planritning sammanfogats till en större gräsmatta. Vidare kan man genom målningar och fotografier se hur platsen under åren har behållt samma öppna karaktär. På målningen (bild 25) av M. Tynell har sommarvillans flyglar enbart en våning, vilket jag då daterar till före 1870. På målningarna kan man även se hur trädgårdens norra sida innehöll mindre bersåer och buskage, precis som Isberg berättar. (Isberg 1922) Idag finns det inga spår kvar av dessa bersåer förutom ett kraftigt buskage av järnek som kan ses både på Ohms fotografi och fotografiet i färg från 2015 (bild 27 och 29).

Bild 25. Oljemålning M. Tynell (1865-1930)
Datering okänd. Ur: Carlotta databas.

Bild 27. Svartvitt fotografi från Rönneholms norra sida. 1939 Foto: Bertil Wigforss Ur: Carlotta databas

Bild 26. Oljemålning Otto Gerts
Datering: 1908. Ur: Carlotta databas.

Bild 28. Gräsmatta på Rönneholms norra sida

Bild 29. Rönneholms norra sida med stort buskage framför Rönneholmsgård

Entrén byter sida från norr till söder

Under den stora renoveringen som Troil utförde av utemiljön omkring 1860 flyttades troligen sommarvillans huvudentré från huset norra sida till huset södra sida. (Isberg 1922) Detta är något som kan observeras på Suhrs illustration (bild 30) och kartan från 1914 (bild 31). Två större stråk (markerade med pilar) leder fram till huvudbyggnaden och ingen huvudled finns kvar på sommarvillans norra sida. Det nedersta stråket har kantats (Jansson & Linder 2007) Enligt Suhrs illustration mötte almallén upp med en större väg som även den var smyckad av en allé. Alléer av dessa slag var mycket viktiga under 1800-talet för att ge intryck av status och rikedom. (Ahlklo 2015)

Av målningen och fotografierna att döma fanns almallén med blomsterrabatten fortfarande kvar vid 1900-talets början. Vad som även tycks finnas kvar är idegransbusken som syns på bild 35. Idag har den har växt sig stor och yvig jämfört med den mer klippta och strama busken på det svartvita fotografiet (bild 34).

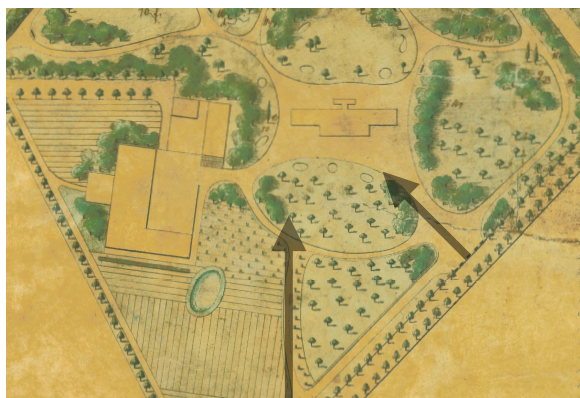

Bild 30. Rönneholm södra sida. Detaljbild från Suhrs planritning över Rönneholms parkområde. 1860 Ur: Historiska kartor

Bild 31. Rönneholm. Detaljbild från Pharrs-Plan över Malmö. 1914. Ur: Historiska kartor

Bild 32. Oljemålning från Rönneholms södra sida. M. Tynell (1865-1930) Datering okänd. Ur: Carlotta databas.

Bild 33. Fotografi över Rönneholms södra sida. Fotograf: okänd Datering: 1900-tal Ur: denbilden.se

Bild 34. Svartvitfotografi från Rönneholms södra sida. Otto Ohm (1884-1960) Datering okänd. Ur: Carlotta databas.

Bild 35. Nutida fotografi från samma vinkel som bild 42

Södra sidan av sommarvillan

Idag kan man på huset södra sida se spår av en köksträdgård precis som Suhr antecknat på planritningen. Det går även att finna ett större buskage av hassel längst inne i en förvildad dunge av snöbärsbuskar till vänster om byggnaden (bild 36). Hassel var en mycket tidstypisk art under 1800-talet att placera i närheten av en köksträdgård. (Ahlklo 2015) Samtidigt som köksträdgården börjar spela en viktig roll i trädgården blir det även populärt att anlägga större fält med fruktträd. Så troligtvis även på Rönneholm där man idag kan finna grupper av stora päronträd på södra sidan av huvudbyggnaden. (Bild 38)

Bild 36. Rönneholms södra sida. Till vänster om Rönneholmsgård finner vi ett större buskage av snöbärsbuske som omgärdar en förvildad Hassel.

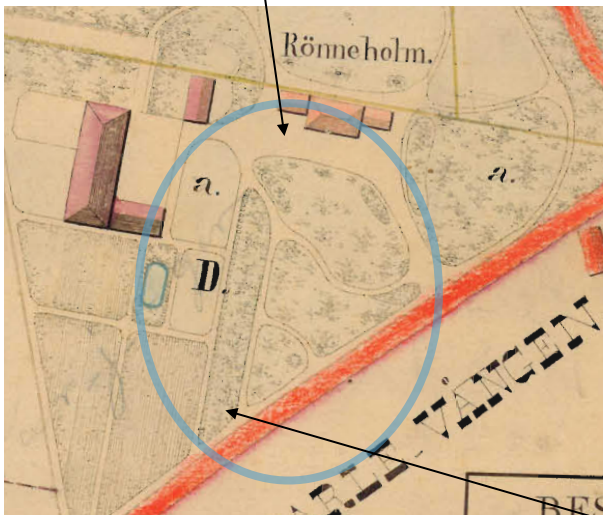

Bild 37. Detaljbild över Rönneholms södra sida från Karta upprättad av G. G., 1861. Ur: Historiska kartor över Malmö

Bild 38. Päronträd på Rönneholms södra sida

Mindre prydnadsbuskar blev populärt för bönder att ha i sin trädgårdar. Detta kan man anta att även Rönneholm anammat då man idag kan finna större samlingar av dåtidens populära arter som schersmin, snöbärsbuske och syren i parken. (Lundquist 1994)

På södra sidan av huset går det även att finna flera stora och fina exemplar av kaukasisk vingnöt, flikbladig ek m.m. Arter som blev populära på slutet av 1700-talet och som var exotiska parksolitärer med sina avvikande färger och former. (Ahrland, Åsa 2015) I bilden nedanför ser vi hur en murgröna klättrar i den flikbladiga eken.

Bild 39. Grupper av träd. Till höger en flikbladig ek vars stamm omgärdas av murgröna

På såväl kartan från 1861 som Suhrs ritning finns det en fiskdamm illustrerad. Idag finns en liten damm som är omgärdad av rosenbuskar på den platsen. Tyvärr har den blivit allt mer uttorkad genom årens lopp. Den ligger dessutom något skymd vilket gör den lätt att missa.

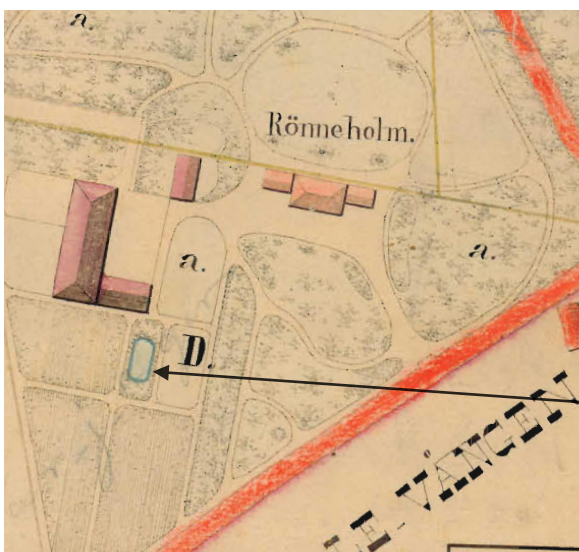

Bild 40. Detaljbild över Rönneholms södra sida från Karta upprättad av G. G., 1861. Ur: Historiska kartor över Malmö

Bild 41. Damm på Rönneholms södra sida

I Ulla Bellanders bok *Minnen från 1800-talet* får vi möjlighet att föreställa oss hur det kunde se ut en söndag under Troils ägande av Rönneholm.

”Från en af spårvägens hållplatser vid Regementsgatan lockar sommartiden en liten ängsväg, beströdd med margueriter, - lockar ävfen med den förbjudna fruktens doft, ty ”Obehöriga förbjudas inträde” - rakt in i ett gammal Malmöminne: den del af Rönneholmsparken, som, afskild från Corps de logiets närmaste omgivning, bildar ett litet trädssamhälle för sig. Då färdevägen söderut till villor och gårdar bröt sig tvärs genom egendomen, fick den frånskilda delen därigenom en styfbarnskaraktär och, ytligt seds, eller rättare sagt utifrån seds, en stämpel af onyttighet - af ett jordstycke, som ingen behöfde eller brydde sig om. Men det var icke så, om man uppe från Rönneholms veranda såg, hur väl den gröna skruden klädde hafvet där bakom. Hvarken ’månskensfloden eller åskvingen skulle varit vhad de voro för åskådaren, om träden - utposterna - fallit. ”Styfbarnet” hade alltså ganska viktig roll: det var bakgrunden, som ”bar” hela utsikten och som än idag kommer den breda vägen mellan parkerna ge illusion af en skogsväg.” (Bellander 1914)

Bild 42. Norra parkdelen, ”Styfbarnet”, med Rönneholmsgården i bakgrunden.

1872 blev det åter igen ägarskifte och översten Carl Theodor Platen köpte gården. Under Platens tid tillkom den i norr tillbyggda täckta verandan, samt pelarportalen vid södra huvudingången.

Översten fortsatte till en början precis som sin tidigare ägare att låta den norra delen av Rönneholmsparken vara öppen för allmänheten under söndagar. Detta fram till 1878 då ett knivdåd inträffade under en söndag och Platen åter stängde parken. 1883 såldes gården och parken vidare till egendomens sista privata ägare ryttmästaren och översten Geiserik Waldemar Elias Ewerlöf.

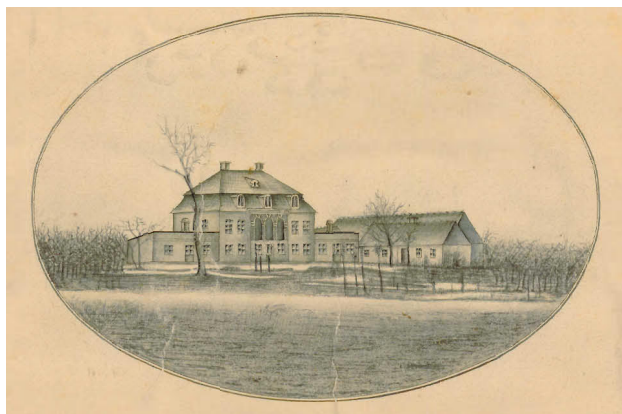

Bild 43. Detaljbild från Karta över ägorna till Rönneholm upprättad av Georg Gustafsson, 1861.
Ur: Historiska kartor över Malmö

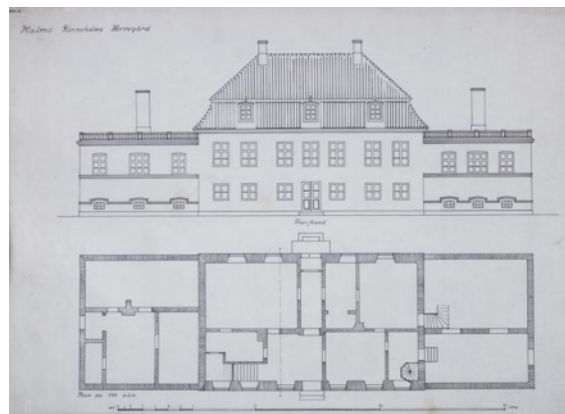

Bild 44. Ritning över Rönneholmsgården.
Datering: 1921 [före] Ur: Carlotta databas

På bild 43 från andra av halvan av 1800-talet, ser vi hur byggnaden såg ut innan Ewerlöf utökade sommarvillans flyglar med en andra våning. Nu hade egendomens värde ökat till 120 000 kronor. (Isberg 1922) Till höger av fotografiet är en ritning av Rönneholms sommarvilla med de tilltänkta nya flyglarna.

Ur Byahornet kan vi få en inblick i hur det kunde se ut under Ewerlöfs tid på gården.

”Rönneholm var en herrgård, ägd av överste Ewerlöf. Huset omgavs av en stor park, där vackra påfåglar med väldiga fjädrar bidrog till miljön. Översten hade även bikupor på tomten och barnvakten skötte bina och skördade honung åt herrskapet.”

(Larsson 1995)

1908 köpte Malmö stad Rönneholms egendom samt tillhörande park med överenskommelse att kommunen lät Ewerlöfs fru hyra lantstället efter makens död. Änkan bodde kvar i huset fram till 1940-talet. (Wideberg 1964)

När Malmö stad tog över ägandet över marken öppnades återigen den norra delen av Rönneholmsparken upp för allmänheten och stod då under stadsträdgårdsmästaren Gunnar Isbergs

uppsikt. (Isberg 1922) Under åren har gallringar gjorts för att släppa in sol och ljus i de mest förvuxna delarna för att underhålla trädbeståndens naturliga utveckling. (Isberg 1922)

Men intresset för parken hade svalnat under åren som den hade hållits stängd eftersom flera offentliga parker i Malmö öppnats under samma period. (Pehrsson 1990)

Rönneholm förfaller

Rönneholm var inte längre ett av få grönområden som var öppet för allmänheten som den varit 100 år tidigare. Både trädgården och sommarvillan hamnade i glömska och förfall. Detta är något som bekräftas av Hans Dhejnes text och illustrationer från 1960. Vi möter en påtagligt vanvårdad park och sommarvilla i hans artikel i SDS.

”Där man inte byggt har man naggat parken i kanterna för att få parkeringsplatser.

Rönneholm står övergivet, härjat och kalt med förspikade fönster. Ingen bor där mer, och stadens myndigheter har ohågade diskuterat vad man ska göra med parken och husen. Ingen är intresserad, tycks det, ingen har lust att göra någonting. Åt söder har parken och fruktträdgården hänsynslöst raserats, undervegetationen för övrigt är överallt borta - varför är man så ivrig att plocka bort den frågar man sig.” *Drömmen om Rönneholm* - text och teckningar Hans Dhejne 1960 Söndag 22 Maj, SDS

Bild 45. Rönneholms norra sida. Datering 1960. Teckning av Hans Dhejne.

Bild 46. Rönneholms södra sida. Datering 1960. Teckning av Hans Dhejne.

Rönneholm räddas

Under 1960-talets revs många av Malmös kulturbyggnader till marken. Ett öde som, enligt Widerberg även Rönneholmsgården skulle gått till mötes om det inte var för konstnären Max Ohlsson. Max Olsson var drivkraften bakom restaureringen av Rönneholm. (Widerberg 2009)

1964 påbörjades renoveringen för att bli färdig 1966. En miljon kronor kostade det att renovera Rönneholm till nyskick. Byggnaden planerades att användas som konferenssal och mötesplats. (Bengtsson 1966) I utemiljön togs den krökta vägen (Rönneholmsvägen) som gick rakt genom Rönneholmsparken bort och byttes namn till Nordlins stig, efter Rönneholms grundare. Många träd och växter som hade förfallit under åren i glömskan gallrades bort. Men den ståtliga almallén som ledde in till den södra sidans huvudentré fick stå kvar.

Bild 47. Den tidigare Rönneholmsvägen i Rönneholmsparken. Nu, Cykelväg och heter Nordlinds stig

Bild 48. Döda stammar från almallén. 2011. Fotograf okänd. Hänvisning till källa se Litteraturförteckning

Spår av Rönneholms alléer

Alléer i Malmö har enligt Patrick Olsson funnits vid 1700-talets mitt trots att det var ovanligt fenomen i Skåne. En av de äldsta bildnoteringar Olsson finner i sin avhandling, *Ömsom sida vägen*, är från 1762 och ligger vid Plantagelyckan Harjager som ägdes av Rönneholms grundare, C. M. Nordlindh. Under andra halvan av 1700-talet blir alléer allt mer vanliga. (Olsson 2012) En av Rönneholms första alléer är troligtvis den vi ser på litografen, daterad 1820 (se sidan 12). Allén som ligger på sommarvillans norra sida leder in mot huvudbyggnadens entré. Dess beräknande läge är markerad med svart ring på Suhrs illustration.

Jag kommer att ta upp tre alléer i detta avsnitt. Två av dem syns på Suhrs planritning över Rönneholms parkanläggning från 1860 (bild 50). Den tredje finner vi tydligast på bild 51, almallén på sommarvillans södra sida. (Markerad i rött på båda kartor.)

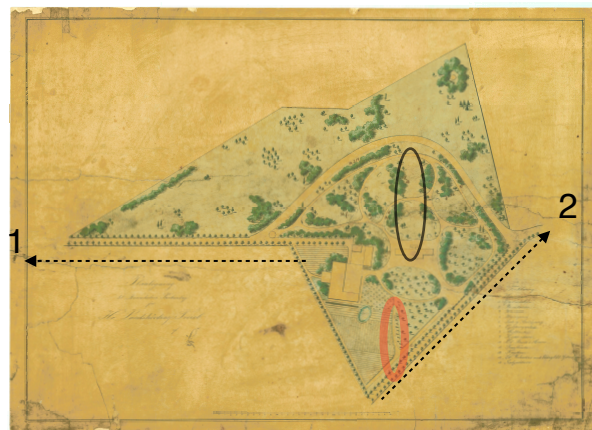

Bild 49. Plan ritad av Carl William Suhr, 1860.
Ur: Historiska kartor över Malmö

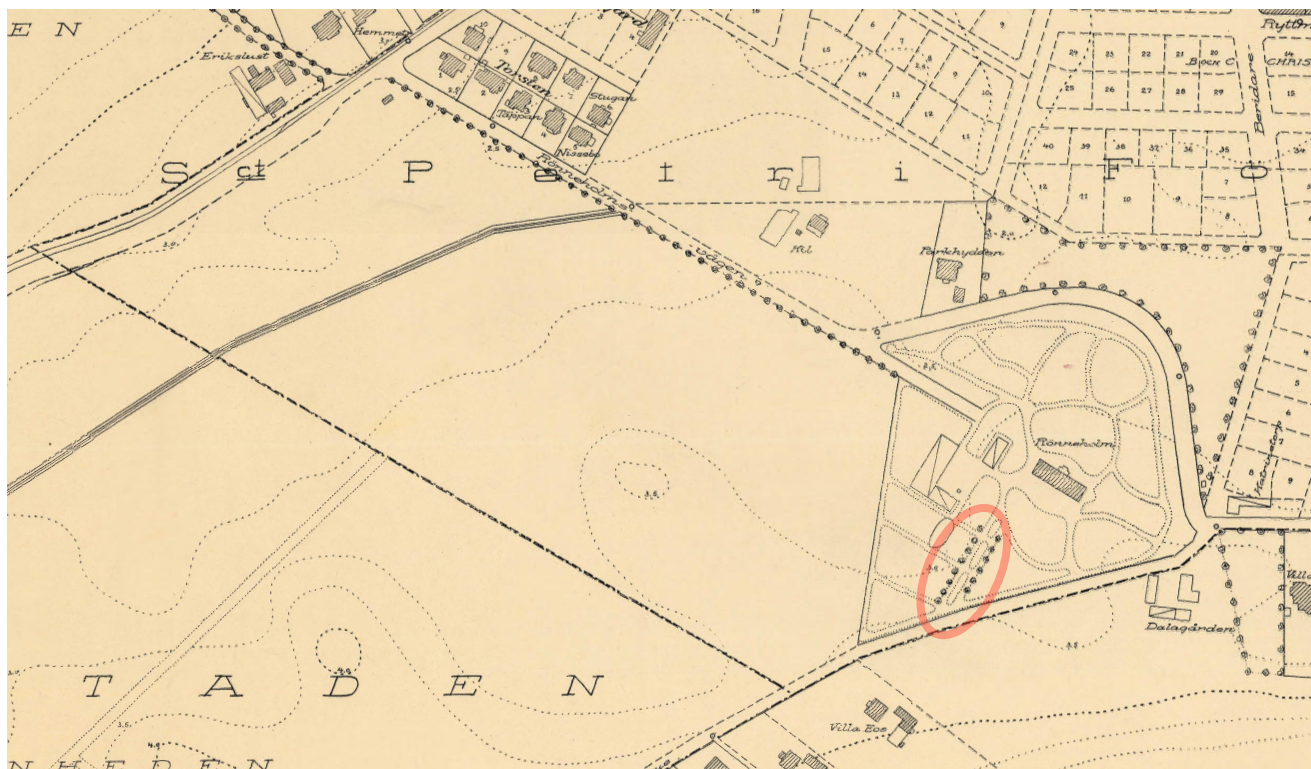

Bild 50. Den röda markeringen visar var en almallé på Rönneholms södra sida. Detalj ur Karta över vissa gaturegleringar i Malmö från 1923. Ur: Historiska kartor över Malmö

Rönneholms almallé

Allén som man kan se på föregående karta finns även markerad på Suhrs ritning men är svår att urskilja om man inte kan jämföra med ritningen. Allén syns även dokumenterad på den tidiga målningen och fotografiet från avsnittet, *Södra sidan av sommarvillan*. Denna allén bestod av almar som inte gallrades bort under den stora restaureringen. Den ståtliga almallén ledde in till södra sidans huvudentré. Tyvärr började det första almträdet insjukna 2002 och sedan så även resterande träd.(Jansson & Linder 2007) De döda stammarna fick länge stå kvar längs med gräsmattan för att markera vart den tidigare allén hade funnits (bild 53). Almarna som ledde ut mot nuvarande Köpenhamnsvägen var troligtvis några av Malmö stads äldsta träd innan de togs bort. Idag finns det enbart kvar en öppning i häcken som kan påminna om att där tidigare varit ett stråk in mot sommarvillans södra sida. (Bild 54)

Bild 51. Oljemålning på Rönneholms almallé. M. Tynell (1865-1930) Datering okänd. Ur: Carlotta databas.

Bild 52. Fotografi på almallén innan de fälldes. Fotograf okänd. Hänvisning till källa se Litteraturförteckning

Bild 53. Rönneholms södra sida idag utan almallén.

Då Rönneholmsvägen, Nu Nordlinds väg

Idag finns det tydliga spår från en av alléerna på Suhrs planritning till Rönneholm. Den tvåsidiga allén som ansluter till väster om den krökta vägen, Rönneholmsvägen. Rönneholmsvägen bytte namn till Nordlinds väg efter den stora restaureringen av Rönneholm 1964-1966. Gången inne i parken heter idag Nordlinds stig. Nordlinds väg var en av tillfartsvägarna till Rönneholm och kantades av en pilallé. (Jansson & Linder 2007) Pilen var vanlig att använda vid infartsalléer utmed landsvägar. Speciellt till de som löpte in mot städerna, (Olsson 2012) så som Rönneholmsvägen gjorde. Idag finns en ensidig allé på Nordlinds väg där sex vitpilar är bevarade från den tidigare allén. Enligt Malmö stads trädbok är de vita pilarna runt 100 år gamla. (Jansson & Linder 2007) Om allén är den samma som planterades under von Troils tid så borde de vita pilarna vara närmare 160 år gamla. Den ensidiga allén sträcker sig från Rönneholms gård, korsar Major Nilssonsgatan och sträcker sig fram till Erikslustvägen. På de äldre kartorna jag har funnit över Rönneholms ägor kan man se hur denna allén skapar en gräns mellan parken och domänens åkermark. Idag finns ett bostadskvarter på den gamla åkermarken, som delas upp av den gamla infartsvägen. (Se sida 33) Vidare kan man finna spår av den stora infartsvägen till Rönneholm österut. Enligt författaren Arne Wittstrand till boken *Stadens landskap* om stadsingenjören Erik Bülow Hübe finns det flera bevarade träd mellan husen från den gamla infartsvägen som ledde fram från stadens centrum och vidare till Rönneholm. På Fågelbacksgatan (dåvarande Rönneholmsvägen) står ett bevarat träd. (Wittstrand 2007) I bakgrunden på fotografiet ser vi Rönneholmsparken.

Bild 54. Pilallé på Nordlinds väg i samma riktning som pilen på bild 56.

Bild 55. Plan ritad av Carl William Surh, 1860. Ur: Historiska kartor över Malmö

Bild 56. Fotografi på Västra Rönneholmsvägen med Rönneholmsparken i bakgrund. Till vänster i bild finns ett bevarat träd från den gamla infartsvägen Rönneholmsvägen.

Köpenhamnsvägen

Den andra allén (pil 2) har jag efter vidare forskning inte kunnat visa på en nutida karta över Malmö. Det är lätt att anta allén längs med Köpenhamnsvägen är samma allé som på Suhrs planritning. Men en kartöverlägg av en nutida och en dåtida karta säger något annat. Det är två helt skilda vägar. Dagens allé har sin början i korsningen mellan Mariedalsvägen och Köpenhamnsvägen och leder ända fram till Erikslustvägen. Det har under större del av mitt arbete varit självklart att Köpenhamnsallén skulle varit den samma som den vi kan se på Suhrs planritning. Men så är alltså inte fallet. Jag har vidare hittat nedanstående karta från 1939 där man tydligt kan se hur Malmö stad planerar förändringar i kvarterets omgivning. De tunna streckade linjerna visar planerade nya vägar som idag är befintliga vägar. Detta troligtvis under Bülow Hübes ledning. (Wittstrand 2007) På kartan kan man tydligt se hur utformningen av Rönneholm inte stämmer överens med dagens allé på Köpenhamnsvägen. Vidare kan man se att vid sydöstra delen utanför dåvarande parken (blåmarkerad triangel) finns det idag en entré in till parkområdet. Där man kan hitta kaukasisk vingnöt, platan och en gruppering av större exemplar av ginkgo. Alla är arter som har blivit populära att använda under 1900-talet.

Bild 57. Allé på Köpenhamnsvägen

Bild 58. Detalj från Karta över Malmö, 1936, Stadsingenjörskontoret. Ur: Historiska kartor över Malmö

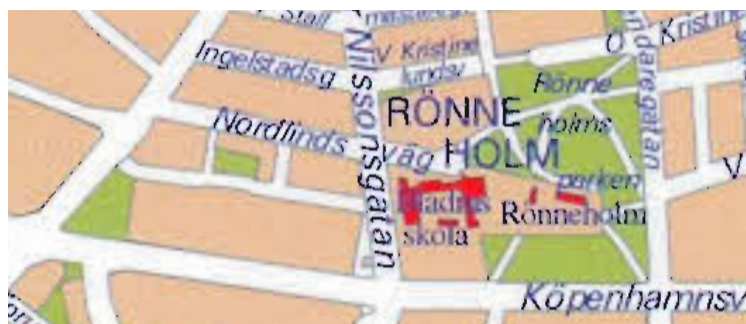

Bild 59. Detaljbild från Stadskarta över Malmö, 2002.
Ur: Historiska kartor över Malmö

Bild 60. Detaljbild från Karta över ägor till Rönneholm av G. Gustafsson, 1861. Ur: Historiska kartor över Malmö

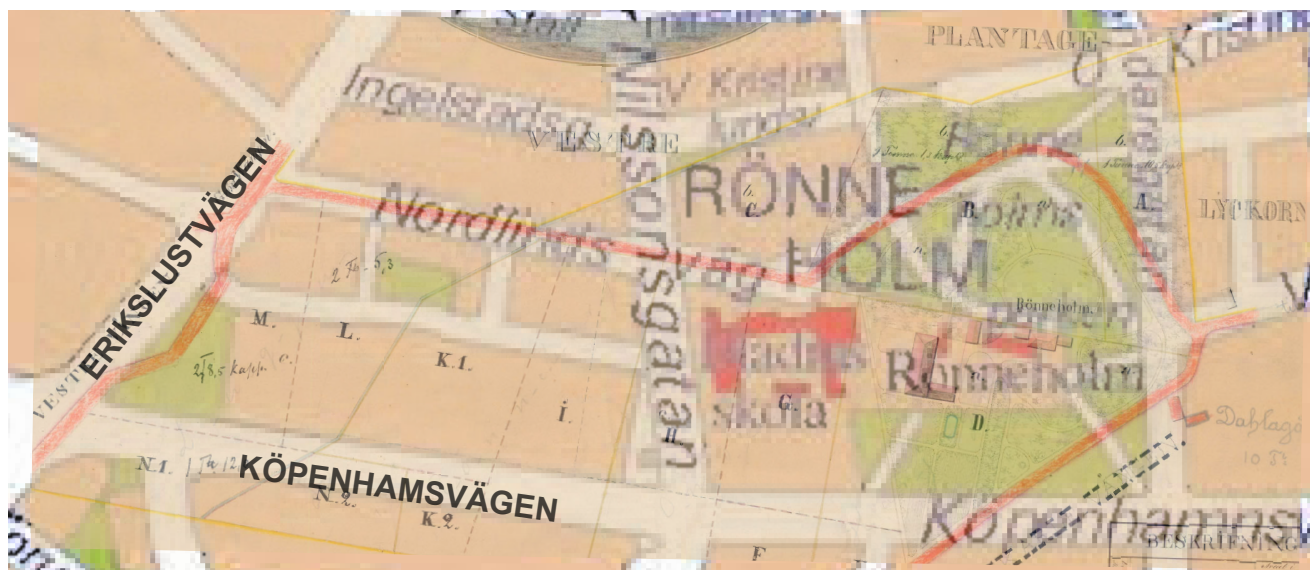

Bild 61.
Kartöverlägg av de två ovanstående kartorna. Den röda linjen markerar Rönneholms gamla markgränser och visar tydligt hur befintliga vägar har formats efter dem.

Vad man däremot kan man dra för slutsats med Köpenhamnsvägens allé är att Köpenhamnsvägen som jag tidigare trodde var en del av Rönneholms ursprungsgränser, har fått sin utformning efter Rönneholms tidigare mark. Genom kartöverlägg kan man tydligt se hur de gamla markgränserna (röda linjer) till Rönneholm bildar de sammanlänkande vägarna, Nordlinds väg, Köpenhamnsvägen och Erikslustvägen. Under mina promenader i området har jag kunnat se att i korsningen mellan dessa två vägar står en grupp med enorma popplar. Huruvida dessa kan sammankopplas med Rönneholm är något jag enbart kan gissa.

När man går igenom alla de kartor jag har använt mig av i arbetet så kan man se hur området mellan de två gatorna bibehållit en orörd karaktär genom åren. Ingen anmärkningsbar förändring har skett och området har fortsatt vara en grön yta. Om man då lägger till det faktum att Rönneholms gränser slutar där kanske det kan vara så att popplarna har inneburit någon sorts markering inför Rönneholms markgränser.

Diskussion

Frågan som jag ställde mig i början av detta arbete var, *hur har grönområdet runt sommarvillan Rönneholm utformats och förändrats genom historien? Samt vem eller vad har legat till grund förändringarna och hur har området använts?*

Början till frågan uppstod efter att jag både studerat växtkännedom och trädgårdshistoria på Sveriges Lantbruksuniversitet. Kurserna fick mig att upptäcka att Rönneholms park dolde något mer än ett ordinarie grönområde. Jag ville veta mer och började leta efter lättillgänglig information om parken, något som man normalt enkelt hittar om parker i Malmö. Men min sökning gav inget större resultat, vilket sporrade mig till att göra ett kandidatarbete om Rönneholmsparken. För att sammanställa en trädgårdshistorisk redogörelse över parken. Detta har inte tidigare funnits samlat.

En tydlig begränsning i detta arbete har varit att Rönneholm varit privatägd under större del av dess historia. Det har inneburit att det inte finns lika mycket tillgänglig dokumentation om parken som det troligtvis skulle ha gjort om domänen ägts av Malmö stad. Jag har med hjälp av de olika metoderna (arkivstudie, litteraturstudie och fallstudie) pusslat ihop Rönneholms historia bit för bit. Vidare har bristen av tid varit en begränsning för arbetet då jag fått ägna mycket tid till att söka i arkiv. Sökandet har varit givande men samtidigt frustrerande när man upptäcker att en hel dags arbete ledde till icke relevanta resultat. Bristen av tid har även begränsat mig hur djupt jag har kunnat söka mig i Rönneholms historia. Vad jag inte har satt mig in i är, om det finns privata samlingar som innehåller mer material. Jag har bland annat fått nys om nu efter jag sammanställt klart arbetet att det finns en student på SLU vars efternamn är Ewerlöf. Det samma som Rönneholms sista privata ägare och att det finns möjlighet att det kan ha varit hans släkt som arrenderade Rönneholm innan Malmö stad köpte sommarvillan och parken. Detta är mycket intressant och spännande ledtråd som man skulle kunna utöka arbetet med.

Inne i parkområdet är det också svårt att hitta trädgårdshistoriska spår från Rönneholm om man inte vet var och vad man ska leta efter. Här har litteraturstudierna varit till stor hjälp. Genom att studerat litteratur och äldre kartor över området innan jag började min fallstudie har jag kunnat hitta tecken i Rönneholmsparken. Tillsammans med små glimtar här och var, finner man plötsligt hur parkens trädgårdshistoria börjar växa till liv.

En del av resultatet av detta arbete är att Rönneholms tidigare markgränser har gett upphov till hur delar av Rönneholms kvarter ser ut idag. Genom att ha jämfört äldre och nyare kartor mot en analys av platsen idag gick det att finna tydliga spår av Rönneholms trädgårdshistoria. Bland annat den pilallé som idag står längs med Nordlinds väg, där sex av vitpilarna är bevarande från Rönneholms västra infartsväg. På östra infartsvägen (nuvarande Fågelbacksgatan) till

Rönneholmsparken kan man även hitta spår av Rönneholmsvägen. Idag står det större träd bevarade mellan höghusen längs med gatan. Dessa träd var även del av den gamla infartsvägen som sträckte sig från Malmös centrum fram till lantstället Rönneholm. Vidare kan man se hur de korsande vägarna Nordlinds väg, Köpenhamnsvägen och Erikslustvägen följer Rönneholms tidigare markgränser.

Sommarvillan Rönneholm har påverkat gestaltningen av trädgården med sin historia. Många har hunnit bo där och bidragit med sin egen prägel på området, vilket har även gett parken dess ombytliga karaktär som man kan se idag. Med spår av bland annat en fruktträdgård, köksträdgård, fiskdamm, prydnadsbuskar och tidstypiska trädarter och solitärer från 1800-talet.

Utöver spåren av alléerna och växtmaterialen har resultaten även visat på hur entrén till sommarvillan har bytt sida ifrån norr till söder. Detta skedde troligtvis under den större renoveringen 1850. Den krökta infartsvägen som trafikerades av stadens invånare, utökades och förlängdes samma år. Kan det varit så att ägarna till Rönneholm ville skapa en mer privat känsla och slippa insyn till sommarvillans privata trädgård och därför bytte sida på entrén. Vidare upplevs den norra parkdelen mer som en baksida.

Jag är glad över att ha fått möjligheten att belysa en park som hamnat i glömskan i historien och fått knuta ihop tidigare lösa historier till en hel. Är även tacksam till eldsjelen Max Ohlsson som inte tillått att man rev ner sommarvillan Rönneholm under 1960-talet då många andra kulturhus gick det ödet till mötes i Malmö. Med detta arbete vill jag åter kunna rikta uppmärksamheten mot Rönneholmsparken och bidra till en trädgårdshistorisk redogörelse över ett av Malmös första offentliga grönområde.

Ett spännande sätt att utveckla arbetet om Rönneholm skulle vara att jämföra parken med en renodlad park och en renodlad sommarvilla. Man skulle kunna ha frågeställningar som, *Hur skiljer sig de tre olika grönområden åt och vilka likheter finns det.*

Vidare skulle det även vara intressant att utforska trädgårdens öppna och slutna gränser. Då trots att Rönneholm under längre perioder av sin trädgårdshistoria haft en del av parken öppen har ägaren av området ändå alltid varit mån om att kunna avgränsa sin privata trädgård från den resterande park. Detta står i motsatt till sommarvillor idag.

Då sommarvillor i populära områden som t.ex. Sölvesborg och Halmstad tenderar att ligga extremt tätt inpå varandra och tomtgränserna mellan husen ibland är näst intill obefintliga. Frågor man då skulle kunna ställa sig är. *Hur påverkar tomtgränserna sommarträdgårdens utformning?* Vad som vidare även skulle vara intressant vore att utforska sommarträdgårdens statusmarkörer som exempelvis blodboken var en statusmarkör under 1800-talet. *Finns det statusmarkörer i dagens sommarvillor och vilka är dessa?*

KÄLLFÖRTECKNING

LITTERATUR:

Ackerman, James S., 1985, *The Villa*, London : Thames & Hudson,

Bellander, Ulla, 1914, *Illustrerade bilder ur 1800-talets Malmö*, A.-B. Lundgrens Söners boktr.

Beskrivningar till Skånska Recagnoskartan 1812-1820

Enhörning, Gunilla, 2006, *Landerierna i Göteborgs stadsbyggande*, Publikation Chalmers tekniska högskola,

Helander, Olle, 1977, *Stadens historia 1719-1820*, Malmö stads historia del 3, Malmö, Tifa Lundgrens söner

Isberg, A. U., 1922, *Handbok med uppgifter och förklaringar till A. U. Isbergs S:RS Historiska karta öfver Malmö stad av år 1875 A. U. Isberg*, Sydsv. Kliché & Tr.-A.-B

Jakobsson, Anna, *Med lie & luktjärn, spade & sopkvastr, penna & pensel, dynamit & dahlior och frustation & fröpåsar*. 2009:67, SLU Alnarp. Sid 90-93

Larsson, Hanna, 2010, *En bit försvunnet Malmö*, *Byahornet Årgång 69 nr:3*, C A Anderssons Tryckeri AB, Malmö

Lundquist, Kjell, 1994, *Bondens trädgård - en funktion av många nyttiga och några skökan växter; Bondens självbild och natursyn*. Skrifter om skogs- och lantbrukshistoria 6, Nordiska museet, sid 121-122

Olsson, Patrick, 2012, *Ömse sidor vägen*, Hässleholm: AM Tryck

Pehrsson, Per-Jan, 1986, *Malmö parkernas stad*, Malmö: Stadskontorets tryckeri

Widerberg, Bertil, 1964, *Malmö*, Stockholm,

Widerberg, Bertil, 2009, *Stadsporträtt Från Malmös fornminnesförening 1909 till Malmös kulturhistoriska förening*

Wittstrand, Arne, 2007, *Stadens landskap Erik Bulow Hube och Malmö*, Kristianstad: Boktryckeri AB

ARTIKLAR - MIKROFILM:

Dhejne, Hans , 1960, *Drömmen om Rönneholm*, SDS 22/5

Bengtsson, Henny, 1966, *Rönneholmsgård färdigrestaurerad*, SKD 7/6

Bager, Einar, 1964, *Rönneholm & Baaekström* , SDS 8/11

Magnusson, Erika, 1977, *Rönneholm: gård med historia* , SKD 28/7

WEBBSIDOR:

Svendsen, H. Blom, *Sem og Slagen, en bygds bok* , Kulturhistorie första del, 1959, Tønsberg:
Tønsberg Aktietrykkeri

Carlotta databas för Malmö museer (20150520) <http://carlotta.malmo.se/carlotta-mmus/web/>

Historiska kartor över Malmö (20150520) <http://kartor.malmo.se/kartarkiv/Default.aspx>

Register över samtliga Skånska Jätteträd (20150520) http://fars.naturskyddsforeningen.se/wp-content/uploads/sites/106/2013/09/skanska_jattetrad1.pdf

Gymnasium . se (20160125) <http://www.gymnasium.se/skola/bladins-gymnasium/>

Malmö stad (20160125) <http://malmo.se/Kultur--fritid/Idrott--fritid/Ung-fritid/Temalekplatser/Skog.html>

Jansson, Arne och Linder, Peter, 2007, *Träd i Malmö, En vandring bland vackra och ovanliga träd.*
www.kan.se (20160214) http://malmo.se/webdav/files/Gatukontoret/tim_eng/start.swf

Wikipedia (20150520) <http://wikipedia.org/wiki/Rönneholmsvägen>

MUNTliga KÄLLOR -

FÖRELÄSNINGAR:

Ahlklo, Åsa Klintborg, 1800-talets trädgårdskultur, [201150518]

Ahrland, Åsa, Renässansens och Barockens trädgårdar, [20150512]

EXKURSION:

Ahlklo, Åsa Klintborg, NV Skåne, [20150521]

BILDER:

Samtliga fotografier av Marika Nurmela förutom följande bilder:

Bild: 8, 11, 25, 26, 27, 32, 34, 44, 51,

Carlotta databas - malmö museer, <http://www.carlotta.malmo.se/>

Samtliga bilder är - [cc by-nc-nd]

Bild: 5, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 20, 21, 30, 31, 40, 43, 47, 49, 50, 51, 57, 58, 59, 60

Historiska kartor över malmö <http://kartor.malmo.se/kartarkiv/Default.aspx>

Bild 12

Fotograf okänd ur Svendsen, H. Blom, *Sem og Slagen, en bygds bok*, Kulturhistorie första del, 1959, Tønsberg: Tønsberg Aktietryckeri

http://www-bib.hive.no/tekster/sem_slagen/kulturhistorie2_1/bilder/jarlsberg/suhr.jpg

Bild 33

den bilden: www.denbilden.se fotograf: okänd

Godkänd till att användas

Bild 48

Fotograf: okänd. 2011

https://ronneholmstraden.files.wordpress.com/2011/02/img_06111.jpg